

jenn

jeugd expertisenetwerk
noord-nederland

Het Jeugd Expertise Netwerk Noord-Nederland (JENN) is een netwerk van én voor professionals.

- **Wat is het probleem:**
Te veel kinderen tussen wal en schip.
- **Wat willen we bereiken:**
0 zoekende jeugdigen, ouders en professionals met een vraag naar expertise en passende zorg.

Binnen het projectteam JENN zijn diverse (net)werkgroepen.

Vanuit de (net)werkgroep Altijd een gedeelde en verklarende analyse is een factsheet en een werkkaart opgesteld. Met een referentiegroep vanuit iedere regio is een, bij die regio passende, insteek gezocht om met (verbetering van) de gedeelde en verklarende analyse te starten en ook om te verhelderen wanneer wel en niet een verklarende analyse nuttig en noodzakelijk is.

Op de volgende pagina's vindt u de factsheet. De meest recente versie van deze factsheet kunt u tevens vinden op www.jennoord.nl onder documenten. Daar vindt u ook de complete werkkaart.

Aanspreekpunt vanuit het JENN is Ellen Loykens (e.loykens@molendrift.nl)

Meer informatie over het JENN vindt u op www.jennoord.nl

Versie februari 2022

Wat?

Een verklarende analyse is een meestal schematisch weergegeven samenhang van de problemen van een jeugdige met daarin aanknopingspunten voor verbetering. De analyse is opgesteld op basis van een getoetste verklaring die gedeeld wordt door de jeugdige, de ouders en de hulpverleners.

Wanneer?

Je start met een vraag- en klachtenanalyse, gevolgd door de probleem- en krachtenanalyse. Bij een overzichtelijk probleem volgt de keuze voor de aanpak. Bij complexe problematiek is een verklarende analyse nodig. Deze verheldert *de mechanismen in het ontstaan, instandhouden, versterken en verminderen van de klachten bij deze jeugdige in dit systeem.*

Waarom?

In de meeste vastgelopen hulpverleningstrajecten ontbreekt een verklarende analyse. Bij meervoudig complexe problematiek is een verklarende analyse cruciaal, omdat er dan vaak meerdere mechanismen op elkaar inspelen: een langdurige combinatie van sociaal-economische en psychosociale problemen (complexiteit), meerdere, chronische lichamelijke of psychische aandoeningen die elkaar negatief beïnvloeden (comorbiditeit) en eerdere hulpverlening die vaak niet tot een gewenst resultaat heeft geleid (effectiviteit).

Doel

Met een verklarende analyse wil je de verschillende mechanismen verhelderen die op elkaar ingrijpen en op die manier werkzame factoren en/of aanknopingspunten ontdekken. Zo leidt de verklarende analyse tot een keuze van interventies die aansluiten bij de interactie-mechanismen die de problematiek in stand houden. Gestandaardiseerde en geprotocolleerde behandelingen doen daar vaak geen aanspraak op en zijn gericht op zichtbaar klachtgedrag.

In aard is een verklarende analyse:

- Transactioneel:** gericht op zowel de jeugdige als zijn systeem en de interacties daartussen;
- Gezamenlijk en gedeeld:** de beleving, doelen en verwachtingen van de jeugdige en het systeem worden systematisch meegewogen en verklaringen steeds bij hen getoetst;
- Oplossingsgericht:** er wordt gezocht naar aanknopingspunten (beginnende verandering, krachten, wensen) voor verbetering;
- Onderbouwd:** de analyse is het resultaat van een proces van **klinisch redeneren** waarbij verschillende (wetenschappelijke) hypothesen over verklaringen worden opgesteld en getoetst
- Wegend:** de verklarende analyse omvat een wegingselement waarmee gerangschikt wordt welke mechanismen voorop staan in de verklaring
- Prospectief:** met **voorspellend redeneren** wordt de impact van de beslissingen gewogen op het positieve dan wel schadelijke effect
- Cyclisch:** de analyse is veranderbaar en wordt voortdurend bijgesteld aan de meest recente situatie, om zo weer tot een passende verklaring en perspectief te komen.

Vervolg

Bij enkelvoudige problematiek is het na een probleem- en krachtenanalyse duidelijk waar de aanpak zich op moet richten. Bij meervoudig complexe problematiek is dit onvoldoende omdat meerdere mechanismen op elkaar inspelen. Aan de hand van de verklarende analyse vindt dan bij het bepalen van de aanpak een keuzeprocess plaats.

Invulling van de aanpak

Stap voor stap maak je een afweging om te komen tot een goede aanpak:

1. Aan de hand van de criteria voor probleemselectie bepaal je waar je eerste interventie zich op richt.
2. Voor de inhoud van de aanpak benut je de evidence-based richtlijn van dat probleem.
3. Je stelt vast of je ook iets kan of moet doen aan de andere problemen die spelen. Sluit hierbij aan bij de mogelijkheden van de jeugdige en zijn systeem.
4. De structuur van de aanpak dient rekening te houden met de relatie tussen de verschillende problemen en mechanismen. Laat de aanpak van het ene probleem een ander probleem niet groter maken.

Werkkaart verklarende analyse: inhoud

De kern van een goede verklarende analyse ligt in de gezamenlijkheid, zichtbaar in vier elementen:

Samen beslissen

Gedeelde verklaring: een verklarende analyse is een gedeeld communicatiemiddel tussen de jeugdige, diens systeem en betrokken hulpverleners. Door de verheldering ontstaat er een gedeeld beeld dat helpt in de zoektocht naar verbetering.

Ieder zijn eigen inbreng: bij het opstellen is sprake van samenwerking. In een samenwerking met elkaar gebruik je de informatie uit verschillende invalshoeken (jeugdige, systeem, hulpverleners) om tot de beste verklaringen te komen.

Toetsend karakter. Veronderstellingen die voortkomen uit het proces van klinisch redeneren van de professionals worden altijd getoetst bij de jeugdige en diens systeem. Dit is een cyclisch proces waarbij de analyse steeds bijgesteld en getoetst te worden door gezamenlijk te evalueren en af te wegen.

Gedeelde keuzes: je volgt een proces van samen beslissen (shared decision making). De verklarende analyse wordt begrijpelijk en overzichtelijk aan de jeugdige en zijn ouders voorgelegd zodat iedereen kan meewegen in de beslissingen.

Vorm

Een **visuele** weergave verdient de voorkeur voor het opstellen van een verklarende analyse. Dit vergroot de begrijpelijkheid en overzichtelijkheid en draagt dus bij aan het gezamenlijke en gedeelde karakter.

Richtlijnen

Er bestaan zowel modellen voor een probleemanalyse als voor een verklarende analyse. Aan de hand van onderstaande richtlijnen kun je nagaan of een model naast een onderkendend karakter vanuit de probleemanalyse ook voldoet als verklarende analyse.

Verklaring

- ✓Hoe is dit gedrag ontstaan?
  - Bij deze jeugdige; op dit moment; in dit systeem.
- ✓Welke persoons-, omgeving- en interactiefactoren
  - Houden het gedrag in stand; versterken of verminderen het gedrag;
  - Maken dat het gedrag op dit niveau voortbestaat en niet toeneemt.

Voorspelling

- ✓Welke beschermende en belemmerende mechanismen spelen een rol?
- ✓Waar zou interventie zich allereerst op moeten richten uitgaande van de criteria van probleemselectie?
  - De hulpvraag van de jeugdige en diens systeem
  - De sleutelrol van het probleem en de invloed op de overige problemen
  - De overtuiging bij de jeugdige, diens systeem en hulpverleners dat het probleem bestaat
  - De mate waarin de jeugdige op dat moment last heeft van het probleem
  - De behandelbaarheid van het probleem
  - De mate waarin het probleem concreet te maken is
- ✓Waar ligt de richting van de oplossing met gebruikmaking van de factoren waar al aanknopingspunten liggen

Weergave probleem- en krachtenanalyse

Een schematisch overzicht van een probleem- en krachtenanalyse geeft een visuele ordening van relevante gegevens. Het ordent en geeft een weergave van de kerngegevens in blokken.

Weergave verklarende analyse

Een schematisch overzicht van een verklarende analyse geeft weer hoe de verschillende factoren (blokken) op elkaar inspelen. Het overzicht verheldert mechanismen met pijlen en cirkels. Ook geeft het schema aan wat al goed gaat en geeft ook positieve mechanismen weer.

